

1981/82:109

Fredagen den 26 mars

Kl. 09.00

1 § Justerades protokollet för den 18 innevarande månad.

2 § Talmannen meddelade att *Rolf Andersson* ansökt om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 11 maj till slutet av riksmötet 1981/82 på grund av annat offentligt uppdrag.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Tore Fritzson* (c) skulle tjänstgöra som ersättare för *Rolf Andersson*.

3 § Svar på fråga 1981/82:295 om eventuell höjning av arbetsgivaravgiften

Anf. 1 Socialministern **KARIN SÖDER**:

Herr talman! *Bo Lundgren* har frågat mig om regeringen kommer att lägga fram förslag om höjda arbetsgivaravgifter i syfte att motverka de uteblivna besparingarna inom företagshälsovården.

I den proposition om ändringar i sjukförsäkringen som nu ligger för behandling i riksdagen har jag anfört att reglerna för sjukförsäkringens ersättning för företagshälsovård bör ändras för att dels uppnå de sparmål som regeringen har satt upp, dels komma till rätta med de olägenheter som är förenade med nuvarande ersättningsregler. Reglerna bör förenklas och stå i god samklang med företagshälsovårdens inriktning.

I samband med beredningen inom socialdepartementet av de i budgetpropositionen aviserade besparingsåtgärderna har jag fått del av en hel rad synpunkter på företagshälsovården och dess framtid från bl. a. arbetsmarknadens parter. Med hänsyn bl. a. till dessa synpunkter har jag funnit det lämpligt att inte i samband med den förstnämnda propositionen lägga fram förslag till ändrade ersättningsregler för företagshälsovården. Förslag till sådana ändringar kommer i stället att redovisas efter det att ytterligare

Om eventuell höjning av arbetsgivaravgiften

utredningsarbete genomförts.

Några ställningstaganden från regeringens sida har således inte gjorts till vare sig ersättningsreglerna eller finansieringen.

Anf. 2 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka socialministern för svaret.

Jag hade tre motiv för att ställa den fråga som nu har besvarats och som föranleddes av ett uttalande inför massmedia av socialministern när det gällde tillbakadragandet av de förslag beträffande företagshälsovården som var aktuella.

Det första motivet är att söka klarlägga vilka avsikter regeringen har. Jag måste säga att det är med en viss förvåning som jag noterar att socialministern faktiskt inte ger något svar på den fråga jag ställde. Socialministern säger att några ställningstaganden från regeringens sida inte har gjorts till vare sig ersättningsreglerna eller finansieringen. En besparing som skulle göras men som inte blev av kan ju rimligen inte finansieras på något vis. Jag skulle gärna vilja ha ett klarläggande på den punkten. Jag kommer tillbaka till det.

Det andra motivet till frågan var att klarlägga ett väl känt faktum – åtminstone för oss moderater och såvitt jag kan förstå också för regeringen – nämligen att de besparingar som måste till i de offentliga utgifterna inte kan ersättas av höjda skatter och avgifter, därför att det är skattehöjningar och avgiftshöjningar som till en del har skapat de ekonomiska problem vi har i Sverige, bl. a. genom den sämre konkurrenskraft som höjda arbetsgivaravgifter ger. Vi förutsätter från moderat sida att också regeringen har den principiella uppfattningen, att den politik som måste föras för att sanera vårt lands ekonomi är en politik som innebär att vi inte höjer skattetrycket. Vi måste göra besparingar i den offentliga sektorn för att på det viset komma till rätta med bytesbalans- och budgetunderskottsproblemen. Vi måste också parallellt med det satsa på en ökad produktion. Detta i sin tur förutsätter att vi har en tillräckligt stor konkurrenskraft för att klara vår export och för att klara konkurrensen på hemmamarknaden.

Det tredje motivet för frågan var att kunna påpeka att just arbetsgivaravgifterna direkt påverkar den prisbildning vi har i landet och därmed vår konkurrenskraft. Höjda arbetsgivaravgifter bidrar exempelvis till en ökad arbetslöshet, som vi med all kraft måste bekämpa här i landet. Jag förutsatte att regeringen och vi moderater var överens om de här principiella synpunkterna på arbetsgivaravgifter och skatter samt när det gäller uppläggningsen av arbetet med att sanera vår ekonomi.

Med hänvisning till det mycket oklara svaret måste jag faktiskt fråga: Överväger verkligen regeringen och/eller socialministern – bortsett från ställningstagandena – att höja arbetsgivaravgifter som ersättning för en besparing på den offentliga sektorn?

Anf. 3 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Bo Lundgren är klart medveten om, att om man dels har startat ett nytt utredningsarbete, dels vill följa upp det redan pågående

arbetet så gör man inte i förväg ställningstaganden till vilka slutsatser man kommer att dra av detta utredningsarbete. Vad som står fastlagt i detta svar är för det första att det totala sparmålet ligger fast, för det andra att vi skall överväga vilka ersättningsregler som skall gälla för framtiden och för det tredje att vi inte har tagit ställning till någon form av finansiering. Det var ju ytterst det som Bo Lundgrens fråga gällde.

Vad jag däremot har sagt i massmedia är att det har framkommit synpunkter på att höjda arbetsgivaravgifter skulle vara en möjlighet för att klara en utbyggnad av företagshälsovården. Det var alltså referat av de synpunkter som har framkommit i debatten, och det är viktigt att det som har sagts finns med i bilden. Men regeringen som sådan har inte gjort några som helst ställningstaganden i detta avscende.

Anf. 4 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det här är någonting som vi måste försöka klara ut så gott vi kan. Jag är helt överens med socialministern om den princip som innebär att man under pågående utredningsarbete inte kan redovisa vad resultatet kommer att bli – det är helt klart. Men i detta fall är det fråga om ett arbete som till en del har syftat till att uppnå en besparingseffekt. Socialministern har själv i svaret sagt att det gäller att uppnå vissa sparmål. Man kan i och för sig med fog ifrågasätta vilket sparmål som gäller. Vi har tidigare här i riksdagen varit överens på den borgerliga sidan om att spara 12 miljarder. Det sparmålet har nu försvunnit, och frågan är om man ytterligare kan ändra det sparmål som den nuvarande regeringen har fastlagt.

Men om man skall göra besparingar och sedan överväger att möjligen bygga ut företagshälsovården – det är i och för sig inte mitt fack – kan jag inte förstå att man anser att det är utbytbar mot höjda arbetsgivaravgifter, i ett läge när man säger att man inte skall höja skattetrycket och undvika att höja arbetsgivaravgifterna. Det är illa nog med de 2 % som blev resultatet av skatteöverenskommelsen.

Är det verkligen så – jag vill klara ut detta – att när man inte vidtar de åtgärder som man ansåg skulle leda till besparingar men som kanske inte gör det, kan man i stället tänka sig att så småningom komma med ett förslag som innebär höjning av arbetsgivaravgifterna? Kan man verkligen överväga en höjning av arbetsgivaravgifterna som ersättning för offentliga besparingar? Den frågan måste socialministern kunna svara på här.

Anf. 5 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag vill upprepa vad jag sade i mitt förra inlägg, dvs. att det totala sparmålet ligger fast och att regeringen inte har tagit ställning till de framtida ersättningsreglerna, mot bakgrund av att utredningsarbete pågår. Det är svaret på den här frågan.

I övrigt är jag självfallet mycket medveten om de samband som finns mellan höjda avgifter och den inflationspåverkan och de andra effekter som detta kan få. Här måste också överväganden när det gäller nya ersättningsregler vägas in i ett större sammanhang. Och därför är det alldeles för tidigt

---

*Om beräknings-
underlaget för
delpension*

att nu säga hur sådana här ersättningsregler skall utformas.

Än en gång: Sparmålet ligger fast, ersättningsreglerna bearbetas och frågan om finansieringen övervägs.

Anf. 6 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Jag inser att socialministern inte vill ge något direkt svar när det gäller vad som kan komma fram. Men jag vill ändå ställa en principiell fråga, som jag tycker är mycket viktig: Anser socialministern att man, för att klara bytesbalansunderskott och – kanske direkt i detta fall – det statliga budgetunderskottet, uppnår sparmål lika väl genom att höja skatter eller avgifter? Är det utbytbart, enligt socialministrarnas uppfattning?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1981/82:303 om beräkningsunderlaget för delpension

Anf. 7 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Gertrud Sigurdsen har frågat mig dels varför regeringen inte har effektuerat riksdagens beslut den 21 maj 1980 att begära ett lagförslag om ändring i delpensionsreglerna för den som har fackliga och politiska förtroendeuppdrag, dels när regeringen kommer att förelägga riksdagen ett sådant lagförslag.

Den ändring av delpensionsreglerna som Gertrud Sigurdsen här avser har visat sig svår att genomföra utan att betydande svårigheter uppstår i den praktiska tillämpningen. I den proposition om vissa frågor inom den allmänna försäkringen som lämnas till riksdagen om några dagar kommer en redovisning av denna fråga att lämnas till riksdagen.

Anf. 8 GERTRUD SIGURDSEN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret, ett svar som ändå gör mig besviken. Som reglerna nu är utformade kan man klart konstatera att det är en diskriminering mot de medborgare som vill utöva demokratiska fri- och rättigheter, dvs. ha fackliga och politiska förtroendeuppdrag.

Det som har redovisats för mig som exempel gäller en facklig förtroendeman, en kvinnlig LO-medlem, som ville trappa ner sin arbetstid från 40 till 31 timmar i veckan. Hon hade under den ettårsperiod som närmast föregått hennes ansökan om delpension fått vidkännas löneavdrag för 181 timmar på grund av fackliga förtroendecuppdrag. I det här fallet innebär det att pensionsunderlaget skall beräknas till 9 700 kr. i stället för 14 472 kr. Till saken hör att hennes årsinkomst var 64 656 kr. Det är alltså inga höginkomsttagare som det här är fråga om.

Jag har svårt att förstå – jag hoppas att Karin Söder på något sätt kan tala om det – vad det är för praktiska svårigheter. Det är ju två år sedan

riksförsäkringsverket lade fram ett förslag. När man läser den rapporten finner man inte att det är några svårigheter.

Centern säger sig ofta vilja slå vakt om de svaga grupperna i samhället. Det är ju ofta människor med relativt blygsamma inkomster som har dessa fackliga och politiska förtroendeuppdrag.

Hur tror Karin Söder att det i fortsättningen skall vara möjligt att få människor att åta sig uppgifter i enlighet med de demokratiska fri- och rättigheterna, när de diskrimineras av lagstiftningen?

Anf. 9 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Som jag nämner i mitt svar, kommer det i nästa vecka att ske en redovisning för riksdagen av de överväganden som regeringen har gjort mot bakgrund av det utredningsarbete som har ägt rum. Då blir det alltså tillfälle att närmare analysera de problem som är förknippade med den här frågan.

Anf. 10 GERTRUD SIGURDSEN (s):

Herr talman! Jag kan bara beklaga att när man ställer en fråga till Karin Söder, får man endast till svar: Jag kan inte ge något svar den här veckan, det kommer nästa vecka.

Jag vill fortfarande poängtera att när man läser den rapport som riksförsäkringsverket lämnade i september 1980 finner man en klar redovisning. Verket lägger fram ett förslag till förändrad lagstiftning. Det finns alltså enligt riksförsäkringsverket inte några svårigheter att genomföra detta.

Men, Karin Söder, jag ber att få återkomma när den utförliga redovisningen kommer. Karin Söder skall inte tro att hon slipper undan så här lätt.

Anf. 11 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Det är inte alls med avsikt att slippa lätt undan som jag inte närmare gått in på argumentationen.

Jag vill gärna till Gertrud Sigurdsen redan nu säga att det framgår mycket klart också i riksförsäkringsverkets utredning att här finns komplikationer, t. ex. när det gäller att avgränsa kretsen av uppdragstagare. Det finns också en lång rad andra komplikationer. Det är faktiskt inte så enkelt att villfara framställningarna som Gertrud Sigurdsen ger vid handen, och det kommer att framgå i den proposition som läggs på riksdagens bord i nästa vecka.

Anf. 12 GERTRUD SIGURDSEN (s):

Herr talman! Det är möjligt att Karin Söder har tillgång till annat material än den rapport som riksförsäkringsverket, mycket snabbt efter riksdagens beslut, levererade i september 1980.

Där säger man ju klart att det inte är några svårigheter att definiera fackliga eller politiska förtroendeuppdrag. Fackliga förtroendeuppdrag kan man få genom förtroendemannalagen. Det är heller inga svårigheter att

*Om skäligt råd-
rum för svar vid
ifrågasatt avvikelse
från arbetsgivar-
uppgift*

fastställa arbetstiden, som det ibland har anförts, säger man, därför att arbetstiden för dessa människor är registrerad hos arbetsgivaren och är dokumenterad på samma sätt som övrig arbetstid.

Men Karin Söder och jag får väl anledning att diskutera detta senare.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1981/82:307 om skäligt rådrum för svar vid ifrågasatt avvikelse från arbetsgivaruppgift

Anf. 13 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Rune Torwald har – mot bakgrund av ett ärende i riksförsäkringsverket om arbetsgivaravgifter – frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att ge en företagare bättre möjligheter till utredningar och argumentation i sak, innan beslut fattas om avvikelse från arbetsgivaruppgift som underlag för avgiftsberäkning.

De socialavgifter som en arbetsgivare skall betala beräknas med ledning av de uppgifter som arbetsgivaren har lämnat på en särskild blankett, s. k. arbetsgivaruppgift. Denna arbetsgivaruppgift ges in till den lokala skattemyndigheten, som efter viss granskning sänder uppgiften vidare till riksförsäkringsverket. Om riktigheten av uppgiften ifrågasätts, bereds arbetsgivaren tillfälle att yttra sig i ärendet. Beslut om debitering av avgifter fattas därefter av riksförsäkringsverket på grundval av det material som finns i ärendet. Ett sådant beslut kan överklagas av arbetsgivaren. Vad jag här säger om arbetsgivare gäller på motsvarande sätt också egenföretagare.

I förvaltningslagen finns bestämmelser om handläggningen av förvaltningsärenden. Ett ärende får enligt huvudregeln inte avgöras utan att sökande, klagande eller annan part underrättas om det som har tillförts ärendet genom någon annan än honom själv, och beretts tillfälle att yttra sig över det. Uttryckliga bestämmelser om den tidsfrist som bör ges en part för att komma in med yttrande anges inte i förvaltningslagen. Utgångspunkten för bestämmande av tidsfristen anses vara att parten skall få skälig tid på sig för yttrande. Fristen måste givetvis variera efter ärendets art, materialets omfattning och övriga omständigheter.

När det gäller den ärendetyp som avses i Rune Torwalds fråga har jag inhämtat att riksförsäkringsverket tillämpar följande praxis. När avvikelse från arbetsgivaruppgift ifrågasätts, får arbetsgivaren tillfälle att inom 14 dagar komma in med yttrande till riksförsäkringsverket. Enligt verkets uppfattning är denna tid tillräcklig i de allra flesta fall. Behövs det i något fall längre tid för att komma in med yttrande, kan arbetsgivaren skriftligen eller per telefon begära förlängd tid. En sådan begäran om anstånd med att avge yttrande beviljas regelmässigt.

Den handläggning som riksförsäkringsverket tillämpar i denna ärendetyp bör, såvitt jag kan finna, normalt ge arbetsgivaren tillräcklig tid. Jag vill emellertid samtidigt peka på att en arbetsgivare som begär det, har möjlighet att få den angivna tidsfristen förlängd.

Anf. 14 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret men vill samtidigt ge bakgrunden till min fråga.

Den 23 december 1981, dvs. dagen före julafton i fjol, erhöll en f. d. egenföretagare i Göteborgstrakten från riksförsäkringsverket en ifrågasatt avvikelse från arbetsgivaruppgift för år 1976. På en bilaga angavs bara att det rörde sig om en dom avkunnad av länsrätten den 24 oktober 1980 avseende en person född 1939 samt arbetets art, lönesummor etc. Företagaren fick också tillfälle att inom 14 dagar inkomma med yttrande. Den aktuella tjänstemannen var inte anträffbar förrän efter helgerna. Efter telefonkontakt översändes en fotokopia av domen. Då hade företagaren också bett att få anstånd med att komma in med synpunkter, eftersom det rörde sig om ett nästan sex år gammalt ärende.

Innan den revisor som varit behjälplig med bokföring och deklaration hann gå igenom bokföring m. m. för det aktuella året, fattade riksförsäkringsverkets avgiftsbyrå den 21 januari 1982 beslut i enlighet med den ifrågasatta avvikelsen. I sammanhanget bör kanske också noteras, att den f. d. egenföretagaren inte heller på något sätt kontaktats eller underrättats om länsrättens tidigare återopade dom. Den låg ju mer än fem kvartal bakåt i tiden. Taxeringsintendenten hade i en bilaga anfört: I realiteten synes en viss person få anses vara anställd hos en annan – dvs. i detta fall den här företagaren – trots att han haft firma inregistrerad sedan början av 1970-talet.

Jag är själv sedan många år ledamot av länsrätten och vet hur seriöst man där brukar bereda alla ärenden, innan de blir föremål för beslut. Jag blev därför med förlov sagt chockad, när det aktuella företagaren i sin förtvivlan vände sig till mig. Hela familjens ekonomi är hotad, om han skulle tvingas erlägga arbetsgivaravgifter för de ersättningar han i god tro utbetalt till en annan registrerad företagare, som inte gjort rätt för sig gentemot samhället.

Jag har full förståelse för att samhällets företrädare med kraft söker komma åt dem som tillgodogör sig s. k. svarta inkomster. Jag har alltså inte något att erinra mot att man ingående granskar transaktioner av detta slag. Men innan någon avkrävs tiotusentals kronor i arbetsgivaravgifter, måste riksförsäkringsverket i fortsättningen skaffa in alla relevanta uppgifter i ärendet. Ingen bör i ett rättssamhälle få dömas ohörd.

Den aktuella företagaren hade aldrig lämnat in någon arbetsgivaruppgift. Det fanns alltså ingen möjlighet för honom att bedöma vilken person det var fråga om – domen hade inte ens bifogats.

Jag vill därför, herr talman, vädja till socialministern att verka för att riksförsäkringsverket ser över sina rutiner när det gäller egenföretagare som inte har någon anställd eller bara har någon enstaka anställd. Den första handling som skickas ut bör kompletteras med sådana handlingar att företagaren åtminstone har möjlighet att bedöma vad det är fråga om för ärende.

Nr 109

Fredagen den
26 mars 1982

---

*Om skäligt rå-
dum för svar vid
ifrågasatt avvikelse
från arbetsgivar-
uppgift*

Fredagen den
26 mars 1982

*Om skäligen råd-
rum för svar vid
ifrågasatt avvikelse
från arbetsgivar-
uppgift*

Anf. 15 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag kan givetvis inte gå in på ett enskilt ärende. Men jag tror mig ändå veta att med de rutiner som man normalt följer på riksförsäkringsverket bör en person som råkar ut för sådana bekymmer som den här mannen uppenbarligen har kommit i, kunna få anstånd och få rimlig tid för bedömning av sitt ärende, och han bör också få erforderliga handlingar.

Enligt de regler som finns är utgångspunkten att varje part i ett mål av den här digniteten – stort eller litet, får man väl lov att säga – måste ha tid till sitt förfogande för att kunna bli bedömd på ett rättvisande sätt. I den mån några fel har blivit begångna är det beklagligt. Det skulle då kunna bero på att detta meddelande kom vid en mycket olycklig tidpunkt och att det inte fanns tjänstemän tillgängliga på det sätt som är förutsett med de regler som i dag gäller.

Anf. 16 RUNE TORWALD (c):

Herr talman! Jag tackar för den här kompletteringen.

Vi kan naturligtvis inte diskutera ett enskilt ärende. Det är inte heller min avsikt, utan avsikten med frågan har varit att försöka bringa till riksförsäkringsverkets kännedom att man måste tänka igenom vad det är man skickar ut innan man bestämmer vilken tid som vederbörande skall få till sitt förfogande. Man måste alltså tänka igenom vilka handlingar vederbörande behöver för att över huvud taget kunna bedöma vad det egentligen är fråga om. Det räcker inte med att bara få besked om att det gäller en dom som man inte har fått sig tillsänd – det finns inga namn, utan bara födelseår och belopp anges. Det gör det omöjligt att komma till rätta med ett ärende som ligger sex år tillbaka i tiden.

Jag hoppas att man inom riksförsäkringsverket – det har varit syftet med den här frågan – ser över rutinerna så att vi slipper upprepningar av den här sortens tråkiga händelser.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1981/82:2334–2359 till arbetsmarknadsutskottet

1981/82:2360 till civilutskottet

1981/82:2361–2363 till skatteutskottet

1981/82:2364 till civilutskottet

1981/82:2365 till socialförsäkringsutskottet

1981/82:2366 till skatteutskottet

1981/82:2367 yrkandena 1, 3 och 4 till civilutskottet

yrkande 2 till skatteutskottet

yrkande 5 till socialförsäkringsutskottet

1981/82:2368 och 2369 till civilutskottet

1981/82:2370–2375 till kulturutskottet

1981/82:2376–2380 till konstitutionsutskottet

1981/82:2381–2384 till trafikutskottet
1981/82:2385 och 2386 till arbetsmarknadsutskottet
1981/82:2387 till justitieutskottet
1981/82:2388–2390 till socialförsäkringsutskottet
1981/82:2391 till arbetsmarknadsutskottet

7 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1981/82:151 Åtgärder mot försurningen

8 § Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1981/82:17 Vissa anslag för budgetåret 1982/83 inom ekonomidepartementets verksamhetsområde (prop. 1981/82:100)

1981/82:18 Vissa anslag för budgetåret 1982/83 inom budgetdepartementets verksamhetsområde (prop. 1981/82:100)

1981/82:19 Mottagande av visst testamentariskt förordnande till förmån för staten (prop. 1981/82:104)

Skatteutskottets betänkanden

1981/82:43 Beskattningen av vissa stiftelser m. m.

1981/82:44 Skatt på bilförmån m. m.

1981/82:48 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Tunisien (prop. 1981/82:69)

Justitieutskottets betänkanden

1981/82:36 Anslag till justitiedepartementet m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:37 Anslag till rikspolisstyrelsen m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:42 Allmän rättshjälp innan s. k. pilotfall har avgjorts (prop. 1981/82:28, delvis)

Lagutskottets betänkande

1981/82:24 Lagreglering av verksamheten med artificiell insemination

Socialutskottets betänkanden

1981/82:34 Anslag inom socialdepartementets verksamhetsområde, såvitt avser hälso- och sjukvård m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:35 Mödrahälsovård och förlossningsvård samt tillgången på vissa specialister i primärvården

Kulturutskottets betänkande

1981/82:20 Förslag till lag om utförelse av vissa äldre kulturföremål (prop. 1981/82:82)

Nr 109

Fredagen den
26 mars 1982

Utbildningsutskottets betänkanden

1981/82:16 Särskilda åtgärder på skolområdet, m. m. (prop. 1981/82:100)

1981/82:19 Investeringsbidrag (prop. 1981/82:100)

9 § Kammaren åtskildes kl. 09.24.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert